

UNDERVISERNE PÅ SPROGPSYKOLOGI

BEGRIBENDE HÆNDER

ISSN 1603-7979

SPROGPSYKOLOGISK INFORMATION OG DEBAT
4. ÅRGANG, 3. NUMMER SEP. 2004

INDHOLD

VELKOMMEN.....	3	TEMAAFTEN.....	11
UNDEVISERE.....	4	Begribende hænder.....	11
Jesper Hermann.....	4	KALDENDER.....	16
Hanne-Pernille Stax.....	5		
Linda Svenstrup.....	6		
STUDIEVEJLEDNING.....	7		
Anne Uhrskov.....	7		
Brevkassen.....	8		
DET SKER.....	9		
Fafos.....	9		
Overbygningsmøder.....	9		
Institutkoret Accantus.....	10		

Spindet udgives af Foreningen Fagligt Forum for Sprogpsykologi fire gange årligt. Spindet udkommer både i papirformat og som elektronisk nyhedsbrev, der udsendes på mail til medlemmer af foreningen. Desuden kan det læses på Institutbiblioteket, IAAS, Københavns Universitet.

Medlemskab af Foreningen Fagligt Forum for Sprogpsykologi koster pt 50 kr. pr. år. Girokort kan indhentes ved henvendelse til foreningens kasserer, eller beløbet kan indbetales på konto nr. 5037-202122-5 i Jyske Bank. For at kunne modtage Spindet er det nødvendigt at oplyse navn og e-mail ved indbetalingen.

Redaktionen forbeholder sig ret til at foretage korrekturlæsning af indlæg. Det anvendte kommenteringssystem vil blive respekteret. I øvrigt er forfatterne af indlæggene selv ansvarlige for indholdet. Næste udgave af Spindet udkommer i nov.

Redaktionsudvalget:

Majbrit Lindeberg: majli@tiscali.dk
Sune Schulze: sunee@wanadoo.dk
Henriette Bilberg: h_bille@get2net.dk
Anne Urskov: auhrskov@ofir.dk

Layout:

Lise Uhrskov: mail@liseu.dk

Fagligt forum for Sprogpsykologi, bestyrelsen:

Formand:

Linda Svenstrup: linda@post8.tele.dk, tlf. 59444142

Næstformand:

Anne Sandager: anne.sandager@get2et.dk

Kasserer:

Astrid Geertz: ageertz@get2net.dk

Bestyrelsesmedlemmer:

Helene Christensen
Tina Christiansen
Stine Hartmann
Marianne Ratje

VELKOMMEN

Velkommen - både til nye læsere og til en ny årgang af Spindet. Spindet har fået ny redaktion, og dette velkomstnummer indeholder en række fornyelser af bladet. Foruden en opdatering af designet, introducerer vi et par nye initiativer: nyt fra studienævnet og en brevkasse for studievejledningen.

Vi håber, at disse tiltag kan være med til at forbedre både adgangen til information og den interne kommunikation på studiet. Af andre nyheder kan vi nævne, at Spindet har fået sit eget ISSN-nummer, og fremover kan læses på Det Kongelige Bibliotek. Desuden bliver bladet nu også distribueret elektronisk til alle studerende på studiet ganske gratis.

Vi har valgt at udgive dette nummer som et velkomstnummer for de nye studerende. Derfor indeholder det en præsentation af underviserne og den nye studievejleder.

Vores idé med Spindet er, at kombinere fagbladet med studiebladet, og så at sige, tage det bedste fra begge genrer. Det vil sige et seriøst fagblad med interessante artikler, fusioneret med relevant information om selve studiet og miljøet omkring det.

Vi vil gerne benytte lejligheden til at opfordre jer alle til at skrive artikler til bladet. Med registreret ISSN-nummer, har man nu mulighed for at skrive dem på sin publikationsliste, når de har været bragt i bladet. Så dyp pennen i blækhuset, og send os din artikel.

Afslutningsvis vil vi også gerne takke den afgående redaktion for det store og gode arbejde de har lagt i bladet igennem de seneste år.

Redaktionen

UNDERVISERE

Jesper Hermann

Jesper Hermann, som i dette semester står for det sprogpsykologiske emne "Association, tankelivets dynamik", har undervist på sprogpsykologi i 35 år. Han blev i 1970 cand. mag. i dansk, og som den første nogensinde i sprogpsykologi. I 1972 fik han guldmedalje for en afhandling i psykologi.

Han valgte i sin tid at læse sprogpsykologi for at finde ud af mere om "sprogligt indhold". "Studieplanen, jeg tilfældigt opdagede, så spændende ud - mere end dem for kristendoms-kundskab eller pædagogik, som var alternativer for mig," beretter Jesper om sin studietid i 70'erne.

Jesper definerer sprogpsykologi ud fra det genstandsområde Otto Jespersen i 1905 formulerede som "...hvad det virkelig er, der foregår i eller foretages af de talende og hørende Mennesker." "Med dette udgangspunkt er faget forankret i de personer, hvis sproglige udfoldelser vi undersøger, og udforskningen af dem sker følgelig på psykologisk grundlag. Dette grundlag har fire momenter som formuleret af William James og fremdraget af Peter Naur: tankestrøm, association, bekendthed og vaner.

Disse fire momenters samspil under vor bearbejdning af sproglige udtryk er sprogpsykologiens forskningsfelt," forklarer Jesper videre.

Han mener sprogpsykologi skiller sig ud fra andre kommunikationsfag ved som udgangspunkt ikke at tage "kommunikation" for givet. "Her på stedet forholder vi os analytisk og undersøger de, som Otto Jespersen benævnte dem, "virkelige" ændringer af vore tankeobjekter, der foregår som følge af at have været ude for kommunikation," præciserer han.

Jesper har to radikalt forskellige bud på, hvordan han tror, sprogpsykologien ser ud om ti år. Enten antager han, det bliver det bærende fag for studiet af menneskers sproglige udfoldelser. Den psykologisk forankrede synsvinkel vil til den tid have skabt nye empiriske resultater, som med held kan bruges som grundlag for al undervisning og i reklamer. Også det "Sproglige grundfag", der netop er ved at blive indført i gymnasiet, vil til den tid rumme de nødvendigeste dele af sprogpsykologiens grundlag.

Jespers anden fremtidsudsigt er knap så optimistisk. "Eller også vil man om ti år se sprogpsykologien som noget, der blot blev en parentes i historien om menneskeåndens indsigt i sig selv, og derfor ikke har kunnet sætte sin empirisk-psykologiske holdning til det sproglige igennem," spår han dystert. Det må hermed være op til de studerende at sørge for at den første spådom går i opfyldelse. /AU

UNDERVISERE

Hanne-Pernille Stax

Den trofaste underviser i "Oversigt over sprogpsykologiens genstandsområde", Hanne-Pernille Stax, er cand. mag. i sprogpsykologi og oversættelsesvidenskab samt BA i engelsk. Hun har fungeret som ekstern sproglig konsulent inden for spørgeskemadesign siden 1996, og har været ph.d.-stipendiat ved Institut for Sprog og Kommunikation, Syddansk Universitet, fra 1998 til 2001.

Da Hanne-Pernille i sin tid valgte sprogpsykologi var det med en interesse for "forståelse" som teoretisk begreb, og med en interesse for empirisk udforskning af fænomenet "forståelse" i situerede sproglige aktiviteter. "Jeg har grundlagt en del af mine grå hår under de "kontekstløse" grammatiske øvelser på engelskstudiet i de tidlige 90'ere..." fortæller hun om sin bacheloruddannelse.

Allerede året efter specialet begyndte Hanne-Pernille at undervise på sprogpsykologi, da hun vikarierede for Jesper Hermann. Efter tre år som ph.d. i Odense vendte hun i foråret 2001 tilbage til sprogpsykologi. Først som ekstern lektor, senere som amanuensis, og nu som adjunkt.

Hun håber, at sprogpsykologi i fremtiden får mere end to faste VIP'er med forskningsbaseret tilknytning til sprogpsykologi. "Men så skal I jo i gang med ph.d.erne..." opfordrer hun de studerende.

Som underviser har Hanne-Pernille ofte oplevet, at mange studerende er usikre på, hvad sprogpsykologi er: "Sprogpsykologi handler om at studere sprog, der er situationeret sproglig aktivitet eller handlen, hvorigennem mennesker forstår og gør sig forståelige over for hinanden," definerer hun kortfattet og henviser til sin mere uddybende definition på www.cphling.dk/pers/hpstax/oskort.html
/AU

UNDERVISERE

Linda Svenstrup

Linda Svenstrup er uddannet tofaglig bachelor i japansk og lingvistik fra Århus Universitet.

Derudover er hun cand. mag. i sprogpsykologi og lingvistik fra Københavns Univetsitet. Siden 2002 har hun været ansat som ekstern lektor i sprogpsykologi. I dette semester underviser hun i faget "Kommunikation i sprogpsykologisk lys".

"Jeg er i øjeblikket også ansat ved Pædagogisk Udviklingscenter ved Panuminstituttet. Her underviser jeg læge- og tandlægestuderende i kommunikation og formidling. Jeg er samtidig i gang med at udarbejde et undervisningsmateriale til den fremtidige undervisning i kommunikation på Panum."

Linda valgte sprogpsykologien, da hun heri så en mulighed for at beskæftige sig med sprog og kommunikation på en anden måde end den traditionelle lingvistiske. "En mere psykologisk, filosofisk og sociologisk inspireret tilgang," forklarer Linda. Linda mener ikke, at der findes nogen endegyldig definition på sprogpsykologi. "Dette er en del af fagets eksistensberettigelse, for ord har i praksis aldrig én fast og uforanderlig betydning!" siger Linda og forsætter: "Dette er samtidig en af grundsætningerne i sprogpsykologien, og det der er udgangspunktet for mange sprogpsykologiske undersøgelser eller analyser."

Ifølge Linda er det essentielle ved sprogpsykologi, at det som udgangspunkt er et studie af sprog som aktivitet. Linda uddyber: "Sprog og kommunikation er dialogiske og betydningsskabende aktiviteter, og at beskæftige sig med sprog og kommunikation med dette som udgangspunkt er for mig at se noget af det mest centrale i sprogpsykologien."

"Sprogpsykologiens force er det tværfaglige, og sprogpsykologien bliver derved et godt supplement til de andre sproglige uddannelser. På sprogpsykologi kan den enkelte fordybe sig i præcis den sprogpsykologiske retning han eller hun ønsker i relation til sit tidligere hovedfag," slutter Linda. /HB/SES

STUDIEVEJLEDNING

Anne Uhrskov

Jeg hedder Anne Uhrskov og er sprogpsykologis nye studievejleder. Jeg er bachelor i lingvistik, har læst minoritetsstudier samt dansk som andetsprog på tilvalg og overbygningen. Jeg startede på sprogpsykologi sidste år.

Min træffetid er hver mandag fra kl. 12-14 i lokale 6.3.46, hvor du er velkommen til at møde op. Du kan også ringe til mig på tlf.nr. 35 32 86 59, eller skrive til sprgpsk@cphling.dk.

Du kan spørge mig om alle forhold der vedrører faget sprogpsykologi, og jeg kan også hjælpe med studieplanlægning. Jeg svarer dog ikke på SU-spørgsmål, men jeg ved hvor SU-kontoret ligger.

STUDIEVEJLEDNING

Brevkassen

Hvis du har spørgsmål til studiet, så skriv til sprgpsk@cphling.dk. Hvis dit spørgsmål er relevant for andre studerende, vil jeg gerne (med din tilladelse naturligvis) bringe det her i Spindet. Mange studerende går rundt med lignende spørgsmål, og de vil således også få glæde af at læse svarene på dine spørgsmål. Alle spørgere, der ønsker at være anonyme, forbliver selvfølgelig anonyme.

Studieordninger

Hej Studievejledning!

Jeg er lige startet på overbygningen på sprogpsykologi og er lidt forvirret over det med studieordninger, og hvilken en jeg skal gå til eksamen efter. Jeg har fået at vide, at der er en fra 1996 og en fra 2004. Gælder den fra 1996 stadig? Kan jeg også gå til eksamen efter den fra 2004, hvis jeg vil?

Venlig hilsen

Den forvirrede overbygger

Kære forvirrede overbygger

Den nyeste, gældende studieordning er fra 1996. Der er udarbejdet en ny studieordning fra 2004, der endnu ikke er trådt i kraft. Det betyder, at du skal gå til eksamen efter 1996-ordningen.

Der gives dog også mulighed for at følge dele af den nye studieordning. Indeholder en ny studieordning, der endnu ikke er trådt i kraft, åbenlyse forbedringer for de studerende, kan underviseren af et givent fag i samråd med studienævnet, nemlig søge om

dispensation ved Fakultetet, så de studerende kan gå op efter den nye studieordning.

I disse særlige tilfælde vil du altså have mulighed for selv at vælge, om du vil følge 1996- eller 2004-studieordningen. Skriv til sprgpsk@cphling.dk, hvis du har yderligere spørgsmål. Venlig hilsen Anne Uhrskov

Praktik

Kære Studievejledning,

Kan man komme i praktik på sprogpsykologioverbygningen?

Hilsen den studerende

Kære studerende,

Den gældende studieordning fra 1996 giver ikke mulighed for at komme i praktik, men det gør den nye fra 2004, der endnu ikke er trådt i kraft.

Hvis du ønsker at komme i praktik, kan du via studienævnet søge om dispensation, så du får lov til at tage studieelementet praktik fra 2004-studieordningen.

Så ja, det kan sagtens lade sig gøre.

Skriv til sprgpsk@cphling.dk, hvis du har flere spørgsmål.

Venlig hilsen Anne Uhrskov

DET SKER

Fafos

Fafos (Fagligt forum for Sprogpsykologi) blev oprettet i 2001 af nogle overbygningsstuderende på sprogpsykologi som ønskede flere studieaktiviteter og faglige arrangementer på sprogpsykologi.

Foreningen blev derfor oprettet som de studerendes forum, men blev hurtigt udvidet til også at omfatte tidligere studerende, ansatte og andre med interesse for Sprogpsykologi, da der generelt var ønske om et fagligt forum. Fafos tager sig primært af to ting:

1. At udgive tidsskriftet Spindet (sprogpsykologisk information og debat)
2. At arrangere temaaftener med forskellige interessante foredragsholdere. Disse aftener plejer at være en stor succes og tiltrækker folk fra mange forskellige fag.

Spindet indeholder alt fra nyheder, boganmeldelser, artikler, debat mv. Alle interesserede har mulighed for at bidrage.

Temaaftenerne foregår med vidt forskellige gæsteforelæser fx Kristian Kock, Jesper Hermann og Hanne Ruus og Frans Gregersen, men også tidligere studerende og ansatte ved Sprogpsykologi som fx Ulla Hinge (speciale om jobsamtaler) og Hanne-Pernille Stax (om forståelse i interviews).

Foreningen fafos består p.t. af en bestyrelse på 6 personer, et temaaftenudvalg på 5 personer, en redaktion på 4 personer og et varierende antal medlemmer. Alle med interesse for sprogpsykologi og relaterede emner kan blive medlem ved at betale det årlige kontingent på 50 kr. For kontingentet får man jævnligt orientering om foreningens aktiviteter, Spindet tilsendt pr. mail, gratis adgang til temaaftenerne samt julefrokost til halv pris./Linda Svenstrup

Overbygningsmøder

I løbet af semestret mødes de overbygningsstuderende på OB-møder, hvor der er mulighed for at diskutere forskellige emner såsom undervisning, praktik og studieordning. Normalt holdes møderne uden underviserne, men disse kan inviteres af de studerende for eksempelvis at fortælle om et emne eller deltage i en diskussion./HB

DET SKER

Institutkoret Accantus

At læse på IAAS behøver ikke blot at betyde uhensigtsmæssig forfladigelse af bagdelen ved intellektuel stillingtagen til teoretiske problematikker. Her på instituttet er der nemlig også mulighed for at arbejde med sprog, logopædi og kommunikation på en mere kunstnerisk, eller i hvert fald meget munter måde.

Det sker ved at deltage i institutkoret Accantus, hvor lingvister, audiologopæder, og ikke mindst sprogpsykologer, synger både klassisk og rytmisk på alverdens sprog.

Koret har eksisteret i tre år under tre forskellige korledere.

Den nuværende leder hedder Eva Havshøj Ohrt, hvilket garanterer en høj standard af taktfast dirigeringen og behagelig stemning. Hun er direkte importeret fra musikvidenskab, men har næsten allerede vænnet sig til visse Accantus-medlemmers teoretiske kommentarer til tekst og lyde.

Alle kan være med i institutkoret. Det koster blot 100 kr. pr. semester plus en kage. Vi mødes første gang efter ferien onsdag d. 15. september kl 15 ved akvariet ved trappe 7.3., hvor nye medlemmer opfordres til at dukke op.

Du kan læse mere om Accantus på www.accantus.snabelkat.dk /AU

TEMAAFTEN

Begribende hænder

af Ditte Boeg Thomsen, stud.mag.
i litteraturvidenskab

“med Ord, som har fem Fingre paa
hver Haand” Sophus Claussen,
“Heroica”

“Også i tænknings gestus er vores
forhold til verden i høj grad bestemt af
hænderne. Verber som at 'gribe', 'be-
gribe', 'handle', 'fatte', 'frembringe' og
'fremstille' tydeliggør denne sammen-
hæng mellem vores hænders bevægelser
og vores tankegang.”
Gebauer og Wulf, Kroppens Sprog”

Med vilkårlige lyde af luft taler
og handler vi os gennem dagene.
Sproget er vor mulighed for at mødes
socialt og samfundsmæssigt og for ud
fra en fælles forståelse at agere, og med
sproglige nuanceringer og
differentieringer søger vi at sikre os
mod misforståelser.

Her spiller også gestikken en betyd-
ningsfuld rolle, for om end vi aldrig vil
kunne gennemskue præcis hvad den
anden tænker, og hvilke forestillinger,
der knytter sig til hendes ord, styrker
hændernes bevægelser muligheden for
at 'se, hvad den anden mener'.

“Gesture provides a visual
representation of mappings between
schematic concepts and their linguistic
referents” skriver Fey Parrill, og når
gestikken rodfæster det abstrakte sprog

i kroppen, er den et oplagt interes-
seemne for kognitionsforskningen, der
her finder støtte for teorierne om
”the embodiment of the mind”.
Skønt der også ligger kulturelle
konventioner i gestik, er håndbevæ-
gelserne typisk mere motiverede
(ikonisk eller indeksikalsk) end talens
arbitrære ord, hvilket kan være en af
grundene til, at spædbørn gestikulerer
og især bruger deiktiske gestus, før de
taler, og til at gestikken tilsyneladende
gør børns sprogtiltag lettere.

At gestikken endvidere har været
afgørende i sprogets og bevidsthedens
historiske udvikling er et fyldigt tema
i sprogevolutionsforskningen, der bl.a.
henviser til chimpansers co-produktion
af vokalisering og gestik og til
neurologiens undersøgelser af en intim
forbindelse mellem tale og
håndbevægelser, der processeres
i samme kredsløb i hjernen.

Glem ikke gestikken!

Hvor stor konkret betydning har gestus
så i dag i vore almindelige
hverdagssamtaler? Dette havde Fagligt
Forum for Sprogpsykologi inviteret
Lone Laursen, der er Ph.D i kommuni-
kation og samtaleanalyse fra Syddansk
Universitet og adjunkt på Nordisk
Filologi, KU, til at indføre os i ved en
temaaften 31/3 2004.

TEMAAFTEN

I sit foredrag om "Gestikken i forståelseskabende procedurer" viste Lone med eksempler, hvordan gestik af alle deltagende parter i en samtale, ikke blot den talende, bruges til at opnå og sikre en fælles forståelse, og at det gennem aflæsning af gestik er muligt at se, præcis hvor den fælles forståelse er opnået.

Eksemplerne hentede hun fra sine 50 timers videooptagelser af naturlig, ikke iscenesat interaktion på en større dansk arbejdsplads med internationalt islæt, hvor hun havde udført sekventielle konversationsanalyser med undersøgelser af forandringer i tale, blikretning og gestik indenfor tiendedele af sekunder.

Grundlæggende ønskede hun med sit foredrag at vise, at der er behov for at udvide CA, der er udviklet på baggrund af telefonsamtaler, med en inddragelse af gestik, idet denne kan være afgørende for tolkningen af bestemte situationer. Eksempelvis kan en gestus udgøre den forventede respons i et turpar, hvor en rent tale-orienteret analyse ville opfatte den lydlige pause som en signifikant ignorering.

Gestiske spørgsmålstejn og forståelsesmarkører

Lone Laursen demonstrerede indledningsvis det typiske, synkroniske forhold mellem tale og gestik, hvor gestus ofte initieres lige inden den leksikalske komponent og ikke afsluttes efter denne.

Det, der især optog hende, var dog de særlige tilfælde, hvor denne forbindelse blev brudt af gestus produceret eller fortsat efter den leksikalske komponent. Sådanne postproducerede gestus' specifikke egenskab er evnen til at invitere til svar eller uddybninger, hvorfor de typisk optræder i aktiviteter som afklaring og ordsøgning. Dette illustrerede Lone med videoklip af en afklarende sekvens, hvor M beder om at få sin forståelse bekræftet og med sin postproducerede gestik gør det relevant for A at producere en afkræftelse eller bekræftelse. Først da A gør dette, afslutter M sin gestus, der altså har fungeret som et stående spørgsmålstejn.

I tilfælde med uoverensstemmelse mellem tale og gestik er det oftest gestussen, der tages alvorligt. Dette eksemplificeredes ved en ordsøgningssituation, hvor spørgeren modtager et forslag fra en anden og godtager det med et 'yeah', men hvor svareren gentager sit svar, fordi hun fornemmer, at svaret ikke er accepteret, da spørgeren fastholder sin spørgende gestus.

Fænomenet at holde en gestus indtil fælles forståelse er sikret, har Charles Goodwin beskrevet meget nøje ift. afasi-patienter, der herved får andre deltagere i samtalen til at producere de ord, de mangler, men Lone Laursen fremhæver på baggrund af sine analyser, at denne procedure i høj grad er udbredt blandt ikke-patienter.

TEMAAFTEN

Betydningsbevægelser

Med gestikken som væsentlig for den fælles forståelse og med forestillingen om betydning som noget, samtaledeltagerne konstant arbejder på at skabe i en specifik situation og ikke noget, der er givet på forhånd, får gestikken en stærkt betydningsbærende og produktiv karakter. Lone Laursen henviste i den forbindelse til David McNeills begreb om growth points, der er udviklet fra lingvistik- og psykologiprofessoren Dan Slobins forestilling om thinking-for-speaking.

Growth points er dynamiske enheder i tanke/tale-processen, som forener kognitivt billedsprog og lingvistisk, kategorisk indhold. Her kan gestikken med sin evne til at præsentere en scene visuelt og ikke-lineært informere om den talendes konceptualisering af en scene eller begivenhed, som den bestemmes af hans erfaringer og sprog, hvilket giver gestikken særstatus i samtalepartnerens bestræbelser på gensidig forståelse og intersubjektiv betydningsdannelse .

Tale og gestik: To slags sprog?

Efter Lones foredrag fulgte en levende spørge- og diskussionsrunde, hvor de fleste af temaaftenens deltagere bidrog. De to vægtigste temaer var spørgsmålene om gestikkens status som sprog og om hvilke faktorer, der påvirker vor brug af gestik, og jeg har her tilladt mig at perspektivere spørgsmålene med henvisninger til anden litteratur om emnet.

Almindeligvis betragtes gestus som paralingvistiske træk modsat sproglige træk såsom syntaks, men Lone lagde vægt på at se gestikken som et lingvistisk træk, idet hun forklarede, at man, hvis man fortæller historier, nærmest bruger gestik på linje med de grammatiske forbindere, konjunktionerne. Dog er der overhovedet stor uenighed og diskussion om definitioner af sprog, og hvad der hører til det.

I forlængelse heraf blev der spurgt, om gestikken nogensinde kunne stå alene og være meningsskabende i sig selv. Situationer, hvor spørgsmålet bliver relevant, kunne f.eks. være en togafsked gennem ruden, dykning eller kommunikation i et rum af sovende.

Her kan man henvise til McNeills definitioner af forskellige former for gestus i "Kendon's Continuum", hvor gestikulation bl.a. bestemmes ved obligatorisk at ledsage tale, hvorimod f.eks. emblemer (fuckfinger, fingerkys etc.) kan genkendes og forstås uden tale, mens tegnsprog er et veldefineret sprog i sig selv . Altså: Man kan godt kommunikere meningsfuldt med hænderne alene, men så kaldes det ikke almindelig gestik.

TEMAAFTEN

Hvad enten gestikken kan opfattes som et sprog i sig selv eller ej, kan den i hvert fald differentieres fra selve talen. Bl.a. forestiller man sig umiddelbart gestikken som et mere ubevidst og spontant udtryk end talen, om end der snarere er tale om en grads- end en væsensforskel mellem de to udtryksformer.

De tyske professorer i hhv. filosofi og videnskabelig pædagogik Gebauer og Wulf konstaterer i deres Kroppens sprog: ”I gestus kommer følelser og sociale forbindelser til udtryk, ofte uden at de, der udfører dem, er bevidste herom - eller uden at de, der observerer dem og reagerer på dem, er det”, hvorefter de konkluderer, at ”Gestus gælder (...) som et mere ”pålideligt” udtryk for et menneskes indre liv end ordene, der i højere grad er styret af bevidstheden”. Spørgsmålet er dog nu, om ikke netop forskning i gestik forrykker dette forhold, så gestikken efterhånden kan indstuderet, som når man med retorikken disponerer en tale.

Universelt, kulturbundet, individuelt?

I en videre sammenligning af gestik og tale, blev der spurgt, om ikke gestikken er en mere global kommunikationsform, der modsat nationalsprog kan forstås på tværs af kulturer. Her understregede Lone, at der ikke findes et globalt, fællesmenneskeligt kropssprog, hvor visse begreber, ord og bevægelser hører sammen, og at kun

brugen af gestus, men ikke selve de konkrete gestus er global.

F.eks. viser antropologiske undersøgelser af stillehavsfolk og deres gestik, at måden at angive retning på er afhængig af den kulturelle sammenhæng. Disse forskelle bevirker endvidere, at man, når man lærer fremmedsprog, anvender disse sprogs typiske gestik, men om man så inden for et enkelt nationalsprog kan finde faste forbindelser mellem ord og bevægelser er ifølge Lone endnu ikke undersøgt.

På nogle punkter kan gestikken dog alligevel være mindre kulturbunden end de talte sprog, hvilket ifølge Gebauer og Wulf især gælder ikoniske gestus samt visse følelsesudtryk: ”[De] danner et lingua franca, som bliver forstået af alle mennesker, uanset alder, race, religion, social status, mentalt eller kulturelt niveau. Disse gestus kan udtrykke en fylde af følelser. Udbredelsen af sådanne ’ikoniske’ gestus rækker videre end udbredelsen af det verbale sprog. En panderynken, et stirrende blik, en hævet knytnæve synes at have en overregional, transkulturel betydning.

Ved en række undersøgelser af Saitz og Cervenka (1972), hvori de sammenlignede fire østafrikanske kulturer med USA og Columbia, kunne det påvises, at omkring to tredjedele af de amerikanske gestus også blev anvendt i de fire afrikanske lande.

TEMAAFTEN

Blandt de meget udbredte gestus hører fx at pege, at trække på skulderen, at nikke, at klappe i hænderne, at vinke, at gøre tegn for 'stands!', at klappe nogen på skulderen, at vende tommelfingeren nedad, at skitsere en kvindekrop med sine håndbevægelser, at lægge hovedet på sned i sin håndflade (at sove) eller at vise et barns højde med udstrakt hånd” .

Mens der er diskussion om, hvor kulturspecifikke de konkrete gestus er, pointerede Lone, at selve det at benytte gestik i forståelsesprocedurer er et fænomen, der optræder på tværs af kulturer og uafhængigt af kontekst.

Det gør ingen forskel, hvor længe folk har kendt hinanden, og om samtalen udspilles mellem et gammelt ægtepar i dagligstuen eller mellem læge og patient i en institutionel sammenhæng. Det blev af en tilhører påpeget, at eksemplerne i materialerne alle stammede fra en speciel type samtalsituation med en del smalltalk og udveksling af ofte ikke særligt vigtig information, og der blev spurgt til, hvilke forskelle man kunne forvente af gestikken i mere formelle rammer som foredrag og undervisning, hvortil Lone svarede, at gestikulation ikke påvirkes af, om situationen er formel eller uformel. Til gengæld er hyppigheden af gestus stærkt personafhængig, da nogle mennesker gestikulerer uafbrudt, mens andre stort set ikke benytter gestus.

Hvilke faktorer, der så har indflydelse på disse individuelle forskelle var ikke noget, Lone specifikt havde undersøgt, men med et skud fra hoften efter de mange observationer pegede hun på, at jo mere interesseret man er i at opnå fælles forståelse og i at sikre, at alle er med i samtalen og har det godt, des mere gestikulerer man.

Som gæst fra litteraturvidenskab med dette fags fokus på æstetisk betydningsdannelse i det skriftlige sprog var det en stærkt inspirerende oplevelse at være til temaaften på sprogpsykologi, og siden hen har det ved læsningen af litterære hovedværker været tankevækkende, hvor meget beskrivelser af gestik og henvisninger til mundtlig fortællekunst fylder for mange forfattere, der netop må give afkald på dette i deres skrift.

Tak til Lone Laursen og FAFOS for en givende temaaften i en åben og engageret stemning!

KALENDER

MANDAG 10.SEP.

Specialepræsentation for
audiologopædi og sprogpsykologi.
Nye kandidater fremlægger
deres specialer kl. 16-19 i lok 8.1.13

FREDAG 26. NOV.

Julefrokost

TIRSDAG 14.SEP.

12.15: Intromøde for alle
sprogpsykologer.

TORSDAG 23. SEP.

Specialedag kl. 16.00 i lok 7.3.114
Tilmelding hos Linda Svenstrup
på email: linda@post8.tele.dk

FREDAG 15. OKT.

Fagligt forum for sproppsykologis
generalforsamling kl. 17.00
i lok. 7.3.105

ONSDAG 27. OKT.

Temaaften: Mikael Elkan holder
foredrag om Fra mundtlig fortælling
til organisationens historie.
Gratis adgang. 10 kr for
ikke-medlemmer af Fafos.